

Проаналізувавши динаміку державний борг, можна зробити висновок, що внаслідок негативного впливу внутрішніх та зовнішніх факторів та неефективної боргової політики уряду держави, а саме знецінення гривні (що призводить до збільшення боргу та витрат на обслуговування); зниження реального ВВП; зменшення внутрішнього споживчого попиту через інфляцію та безробіття, значний ріст бюджетного дефіциту, внутрішній та зовнішній державний борг України зросли.

Для вирішення цієї проблеми необхідно, на нашу думку, ефективно впроваджувати у виробництво нові інноваційні продукти з високою часткою доданої вартості, які утворять нові ринки, де буде домінувати українська продукція, шукати шляхи здійснення внутрішніх запозичень (зовнішні дорожче), намагатися перейти до бездефіцитного бюджету, а можливо й профіцитного та ін.

Література

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 01.01.2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#n385>

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2020/>

УДК 336.143.232

УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМ ДЕФІЦИТОМ

Горська С. М.

асистент

Рижанкова О. І.

студентка

Криворізький національний університет

JEL classification: H68

Держава повинна постійно виконувати свої основні функції: економічну, правову, соціальну, оборонну, екологічну та інші. Для цього їй потрібно мати достатню кількість фінансових ресурсів.

Основний фонд, де акумулюються фінансові ресурси, є державний бюджет, який складається з двох основних складових: дохідної та видаткової частин. В ідеальному випадку вони повинні бути рівними, тоді бюджет вважається збалансованим, але, на жаль, цього становища не завжди можна досягти. У більшості випадках видатки перевищують доходи, тоді виникає таке поняття як бюджетний дефіцит. У багатьох державах він є хронічним явищем.

Бюджетний дефіцит можуть мати не лише країни, економіка яких є нестабільною, а й високорозвинені держави такі як США, Великобританія, Японія та інші.

Деякі країни навмисно приймають бюджет з дефіцитом, щоб стимулювати розвиток економіки. У країні відбувається пошук більш обґрунтованого розподілу видатків бюджету, перегляд і вдосконалення законодавчої бази, а також створення ефективної фінансової системи.

Бюджетний дефіцит, який виникає внаслідок скорочення дохідної частини бюджету та стрімкого росту видаткової, є однією з причин виникнення інфляції, яка може призвести до подорожчання продовольчого кошику та знецінення національної валюти.

Який же розмір бюджетного дефіциту є прийнятним? Визначений Бюджетною декларацією показник дефіциту державного бюджету на кожен рік середньострокового періоду не може перевищувати 3 відсотки прогнозного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України на відповідний рік.

Граничний обсяг дефіциту державного бюджету, визначений законом про Державний бюджет України, не може перевищувати визначений Бюджетною декларацією показник дефіциту державного бюджету на відповідний бюджетний період [2].

Наскільки в Україні виконуються основні засади бюджетного законодавства відносно розмірів бюджетного дефіциту можемо побачити провівши аналіз даних таблиці 1.

Таблиця 1

Виконання державного бюджету України з 2008 по 2020 рр. [1]

Рік	Доходи		Видатки		Кредитування		Сальдо (дефіцит бюджету)	
	млн. грн.	% ВВП	млн. грн.	% ВВП	млн. грн.	% ВВП	млн. грн.	% ВВП
2008	231686,3	24.44	241454,5	25.47	2732,5	0.29	-12500,7	-1.32
2009	209700,3	22.96	242437,2	26.54	2780,3	0.30	-35517,2	-3.89
2010	240615,2	22.23	303588,7	28.04	1292,0	0.12	-64265,5	-5.94
2011	314616,9	23.90	333459,5	25.33	4715,0	0.36	-23557,6	-1.79
2012	346054,0	24.56	395681,5	28.08	3817,7	0.27	-53445,2	-3.79
2013	339180,3	23.31	403403,2	27.73	484,7	0.03	-64707,6	-4.45
2014	357084,2	22.79	430217,8	27.46	4919,3	0.31	-78052,8	-4.98
2015	534694,8	27.01	576911,4	29.14	2950,9	0.15	-45167,5	-2.28
2016	616274,8	25.86	684743,4	28.73	1661,6	0.07	-70130,2	-2.94
2017	793265,0	26.59	839243,7	28.13	1870,9	0.06	-47849,6	-1.60
2018	928108,3	26.08	985842,0	27.70	1514,3	0.04	-59247,9	-1.66
2019	998278,9	25.12	1072891,5	26.99	3437,0	0.09	-78049,5	-1.96
2020	1076016,7	25.66	1288016,7	30.71	5096,1	0.12	-217096,1	-5.18

Україна відчуває постійний брак коштів унаслідок дефіциту бюджету вже довгий проміжок часу. На рисунку 1 представлена динаміка рівня дефіциту бюджету України з 2008 по 2020 рр.

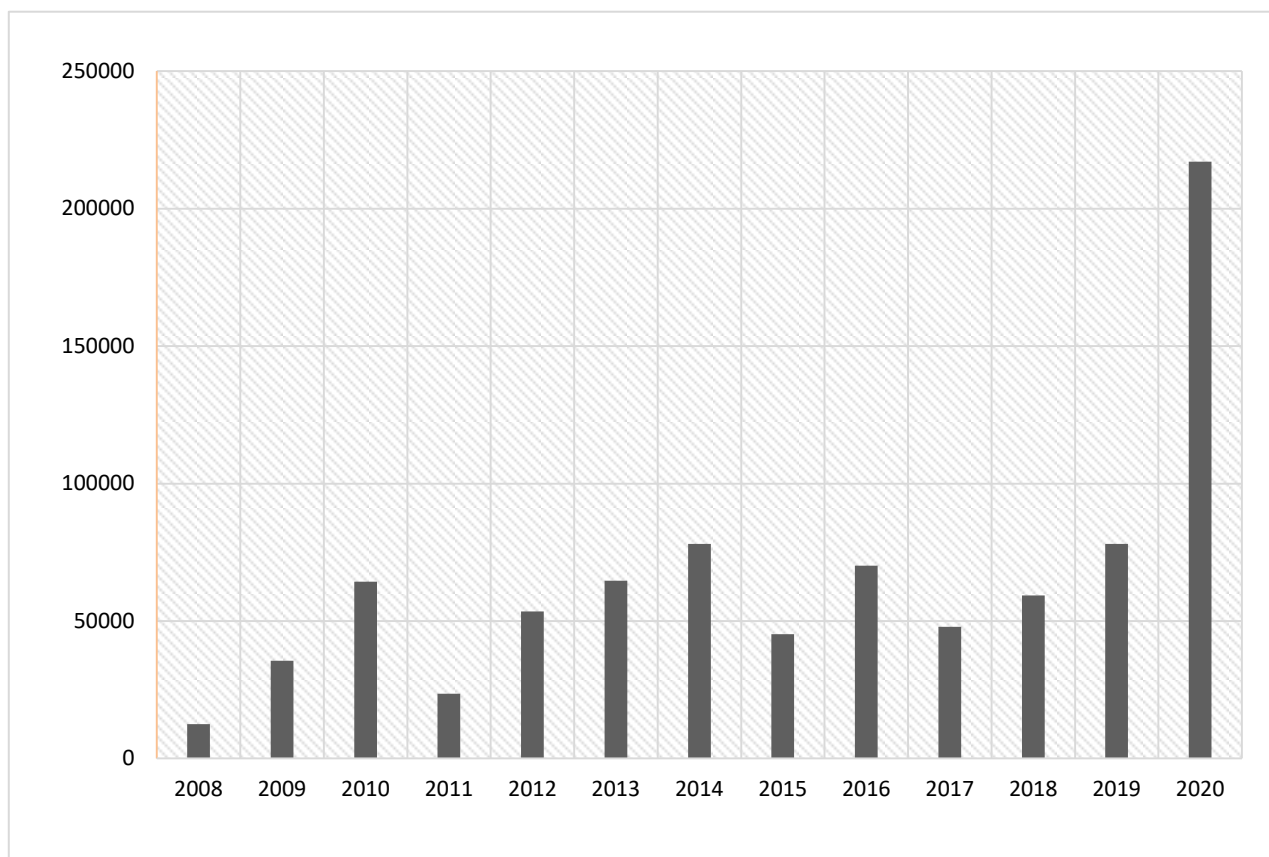

Рис. 1 – Динаміка рівня дефіциту бюджету України з 2008 р. по 2020 рр., млн. грн.

З рисунку 1 можна побачити стрімкий ріст бюджетного дефіциту в 2020 році. Значний вплив на це здійснили карантинні обмеження у країні, спричинені гострою респіраторною хворобою COVID-19. Уряд мав запланований дефіцит з метою стимулювання економіки, а в умовах карантину роботодавці вдаються до повного або часткового зупинення виробництва.

Взагалі, основними причинами виникнення бюджетного дефіциту в Україні є:

- зниження обсягів виробництва й скорочення доходів бюджету;
- нераціональний розподіл отриманих коштів;
- політична нестабільність в країні, яка призводить до падіння ВВП;
- наявність значного тіньового сектора в економіці;
- надзвичайні події (війна, аварії, природні катастрофи);
- відсутність достатніх резервних фондів у країні;
- старіння, міграція нації;
- фінансування економічної діяльності на перспективу [3].

Враховуючи нестабільну економічну ситуацію в країні, Міністерство фінансів передбачає дефіцит держбюджету на 2021 рік на рівні близько 5,5% ВВП. А в 2022 році Міжнародний валютний фонд пропонує Міністерству фінансів зменшити дефіцит держбюджету до рівня 3,5% ВВП.

Виходячи з вище наведеного, можна зробити висновок, що проблема подолання хронічного дефіциту в Україні стоїть досить гостро, бо його стрімкий ріст призводить до зростання боргового навантаження країни, що в свою чергу підвищує ймовірність дефолту, та значного скорочення фінансування капітальних видатків, що негативно впливає на розвиток економіки держави, а відповідно й на розмір ВВП. Тому, підвищення рівня боргової безпеки України потребує не лише проведення ефективної боргової політики, а й оптимізації податкової складової дохідної частини бюджету та його видатків. На нашу думку, також необхідно скоротити обсяги зовнішніх запозичень, а нестачу фінансових ресурсів компенсувати з внутрішніх джерел шляхом реформування та зміцнення фондового ринку України, який зараз переживає не кращі часи. Зовнішні ж запозичення головним чином інвестувати в розвиток економіки та в певні інноваційні проекти, які дозволять державі вийти з новим продуктом на світовий ринок або значною мірою дозволять скоротити видатки бюджету.

Окрему увагу слід приділити стимулюванню розвитку в Україні інститутів спільного інвестування, страхових та недержавних пенсійних фондів, що в свою чергу дозволить знизити рівень видатків у соціальну сферу та ін.

Лише ефективне та раціональне управління бюджетним дефіцитом та фінансовою політикою в цілому дасть змогу нашій державі вийти на новий виток розвитку та досягти економічної стабільності.

Література:

1. Міністерство Фінансів України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/finance/budget/gov/>
2. Бюджетний кодекс України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/877-16/conv>
3. Бюджетна система : підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К. : Центр навч. л-ри ; Тернопіль : Екон. думка, 2012. 871 с.